СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 281. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 3 грудня 1931. — VOL. XXXIX. No. 281. Jersey City, N. J., Thursday, December 3, 1931. THREE CENTS.

ВОКЕР ЗААПЕЛЮВАВ ДО РОЗУМУ І СЕРЦЯ, ВИКАЗУЮЧИ НЕВИННІСТЬ МУНІЯ

СЕН ФРЕНСИСКО. — Мейор Вокер виголосив перед ґовернором Ролфом в обороні Мунія промову, повну драматичних ефектів. Кажуть, що це не був той Вокер, котрого знають з веселости і жартів. Це стояв перед ґовернором адвокат, котрий боронив невинну людину не так з обовязку фахового оборонця, як з людського почуття симпатії.

Вокер покликувався на фальшиві зізнання свідків, з котрих один сам признався до кривоприсяги, а далі й на суддів присяжних, котрі судили Мунія, а з котрих більша часть тепер отверто заявляє, що Муні є невинний.

Крім нього говорив ще адвокат Волш, котрий обговорював засуд Мунія з чисто законного становища. Обидва ствердили, що тільки ґовернор може тепер вратувати Мунія дорогою уласкавлення, згідно з конституцією.

Ґовернор, вислухавши промов, заявив, що видасть рішення, засягнувши поради у своїх дорадників.

ГОЛОСУВАТИМУТЬ У КОНҐРЕСІ НАД ПРОГИБІЦІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники обидвох головних партій погодилися, щоби перевести в конґресі голосування в справі прогибіції. Кажуть, що в палаті послів певно прийде до такого голосування, а щодо сенату — ще нема певности.

Таке голосування не спричинить ніякої зміни щодо дальшого істнування прогибіції, а тільки буде покажчиком, хто є в конґресі за прогибіцію, а хто проти неї.

ЗНОВУ ДЕМОКРАТ ПОБІДНИКОМ.

ТРЕНТОН. — При виборах з 5 конґресового дистрикту вийшов послом Перси Ґ. Стюарт, демократ з Плейнфілд.

Цей округ був десятки літ у републиканських руках.

ЗАЛІЗНИЦІ БАНКРОТУЮТЬ.

СЕЙНТ ЛУІС. — Залізнича компанія „Ди Вабаш Рейлрод" зголосила банкротство. Пасива виносять мабуть $6,000,000 понад актива.

Компанія управляє залізничою сіттю, довгою 2,237 миль.

МОЛОКО ПОДЕШЕВІЛО.

НЮ ЙОРК. — Конкуренційна боротьба спричинила те, що ціна за молоко в фляшках спала 2 центи на кварті.

ВІД ЛІТЕРАТУРИ ДО БАНКИРСТВА.

ПІТСБУРҐ. — Пол Мелон, син секретаря скарбу, одного з найбільших американських мілюнерів, почав був пробувати писати на літературні теми. Казали, що він хоче стати письменником.

Та кілька днів тому бачили його в товаристві старого Мелона, котрий обводив сина по „Мелон Нешенел Бенк". А коли запитали його, що він там робить, то він відповів, що хоче працювати в банку. Літературні амбіції пішли в кут.

ПОЧУВ СЕБЕ В КАПІТОЛІЮ ЯК ВДОМА.

ТРЕНТОН. — А. Ґери Мур відвідав ґовернора Ларсона в капітолію і заявив ґовернорові, що він почуває себе там як удома. І не диво. Був ґовернором перед Ларсоном, а тепер буде ґовернором по нім.

ЖІНКИ В БОРОТЬБІ З ПРОГИБІЦІЄЮ.

ДІТРОЙТ. — На нарадах екзекутиви Жіночої Організації для Зреформування Прогибіції стверджено, що організація має вже 411,410 членкинь. В останніх 10 тижнях приступили до організації понад 50,000 жінок.

РОЗДАРОВУЮТЬ ДІТИ.

МЕЙКОН (Джорджія). — Молодечий суд з повіту Бибс оголосив таке:

„Коли хочете дістати дитину як Різдвяний дарунок, зголосіться до нас".

Урядовці суду подають, що їм передано кількоро дітей, які можна адоптувати.

„НА ГАК З КВЕЗОНОМ!" — КРИЧАЛИ В МАНІЛІ.

МАНІЛЯ. — Филипінське населення поділилося на дві групи щодо своїх домагань у справі визволення Филипин. Менел Квезон, предсідник филипінського сенату, представляє собою поміркувану, угодову групу, в імені якої він вибирається тепер до Вашинґтону з місією, котра буде домагатися для Филипин автономії як переходової стадії на шляху до повної незалежности.

Радикальна група поборює угодовців і Квезона. На передодні його виїзду скликано в Маніля Опера Гавз протестаційне віче, на якім було коло 1,000 осіб. На вічу запротестовано проти угодової акції, а домагано негайної незалежности Филипин. Вічевики кричали раз-у-раз „На гак з Квезоном!"

ЛЮДИ ОСІДАЮТЬ НА ЗЕМЛІ В ПІВНІЧНІЙ МАНІТОБІ.

Яких 30 аплікацій за землею на фарми в ріжних частях північної Манітоби одержав минулого літа департамент природних богатств у Вінніпеґу. Поселенці засіли вже в п'ятох, або пятьох місцевостях північної Манітоби. Деякі поселилися на фармах недалеко від Ди Па і попри залізницю. Замітне число взяло землю попри Керот Ривер на полудневій стороні ріки. Деякі поселилися попри залізницю до Флин Флон.

Землю попри Керот Ривер поділено на так звані лоти, які мають від 100 до 160 акрів кождий.

ЗА БЮРКАМИ З ЗАЛОЖЕНИМИ РУКАМИ.

У Варшаві вибухнув страйк міських робітників, тому, що їм не виплатили платні за 3 місяці. Службовики сидять при бюрках із заложеними руками. Інтересантам, які приходять, кажуть, що бюра нечинні. Було чимало таких інтересантів, що хотіли вплатити гроші до міських кас, та не могли того зробити з причини страйку. Страйкують усі міські уряди, як нпр. підприємства, шпиталі, та в них працюють лікарі й доглядачки. Страйкують і екзекутори. Коли б цей страйк був безуспішний, застрайкують трамваї, автобуси і т. д.

У страйку міських службовиків беруть участь 3,000 людей. Коли б страйк поширився, то число збільшиться до 12,000 службовиків.

ВЕЛИКА КРАДІЖ У ХОДОРОВІ.

У Ходорові в мясній фабриці вломники розбили касу та забрали звиш 10,000 зол. У долішній части було ще 30,000 зол. та вломники не мали вже часу розбити її, бо їх сполошили. Біля Бібрки арештували як підозрілих Вацлава Плюту й Адама Кудліцького з Лодзі та Яна Якого зі Станиславова і Йосифа Самотія зі Львова. В цього останнього знайшли 1,360 зол. і причандали до вломy.

„АРЦИБІСКУП" КОВАЛЬСЬКИЙ СИДІТИМЕ В ТЮРМІ

Найвищий суд у Варшаві затвердив останній присуд апеляційного суду в справі відомого маріявітського „арцибіскупа" І. Ковальського. І так „арцибіскуп" Ковальський сидітиме два роки в тюрмі за преступства з мандолиністками.

РУМУНСЬКИЙ ПОЛК ІМ. ПІЛСУДСЬКОГО.

Король іменував маршала Пілсудського власником 16-го піхотного полку. Цей полк називається тепер іменем маршала Пілсудського.

МУРИНИ В СОВІТАХ.

Совітський уряд заключив умову з американськими Муринами, які як фахівці мають працювати в совітських плянтаціях бавовни на Кавказі і в Туркестані. Мурини ними днями прийдуть до Совітів.

УБИВ ВІТЧИМА.

В Цукалівці біля Станиславова Михайло Остапюк убив свого вітчима, Івана Євчука. Причиною вбивства були родинні непорозуміння.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В четвер, дня 3. грудня в годині 7-мій вечером відбудеться українська програма на радіо, зі стації WAAM в Ньюарку, Н. Дж.

Рівночасно буде виклад про „Історію Української Музики на рекордах в Америці".

АРЕШТУВАННЯ ВИНОВНИКІВ ТРАГІЧНОЇ СМЕРТИ М. ГАВРИСЕВИЧА.

Зараз після смерти бл. п. дкр. Мирона Гаврисевича органи поліційної влади на доручення львівської прокуратури арештували відомих на львівському ґрунті аферистів та ошуканців, бувшого адвоката д-ра Адольфа Кольбка і його спільника, Осипа Маслянка. Оба вони при помочі ще кількох подібних типів зуміли втягнути у свої сіти чесного, але надто легковірного, М. Гаврисевича, людину безконечно добру й учинну, найкращого батька і громадянина, і звести його на такий шлях, з якого він, чоловік перечулений та амбітний, не бачив уже для себе іншого виходу, як револьверова куля...

Тепер, у звязку зі слідством у цій справі, виходять на яву річи, що кидають дуже сумне світло на „діяльність" обох арештованих. Одначе на тому не кінець. Афера та потягне за собою дальші арештування, і то мабуть уже в найближчих днях. Кажуть, що буде арештований один з львівських адвокатів, один відомий на львівському ґрунті пекар та один адвокатський кандидат, що мав уже нераз до діла з поліцією.

Ошуканства тих людей полягали передовсім на тому, що вони вимановували у пок. М. Гаврисевича під якимсь дивним психічним примусом векслі зі сфальшованими підписами посла д-ра Барана, його жінки й інших осіб. Ті векслі пускали вони негайно в обіг, закуповуючи за них товари в ріжних великих фірмах, які таким робом потерпіли значні страти. Кольбка і тов. виздили також доволі часто до Цопот і Варшави, де бавилися дуже широко за гроші, що їх добували описаним вище способом. І таким чином загнали вони свою жертву в могилу.

ҐВІДО ПАТАК МАЄ НАСЛІДНИКА.

Наші читачі пригадують собі може випадок румунського пана Ґвіда Патака, що любив дуже молодих, а вже особливо молодітні дівчата. Справа цього панка прийде також перед суд присяглих. Але тепер знайшов він у Черновцях гідного наслідника, з тою ріжницею, що цей любується не в дівчатах, але у хлопцях. Має це бути також пан з вищих кругів. Розходиться про старшого чоловіка. Він заваблював гарних молодих хлопців до свого помешкання і мав там з ними неприродні полові зносини. Промишляв він так довго, доки не вилинуло до поліції кілька доносів. Поліція переслухує вже кількох хлопців, котрих заваблював старий до свого помешкання, а до заспокоєння своїх неприродних похотей винагороджував їх часом 20-ма леями, а часом і сотною. Про особу цього панка поліція покищо мовчить.

ЧЕРЕПАЩИНУ ГОРУ ВИБРАНО НА ГОРОД МИРА.

Велика більшість членів міжнародньої комісії для заснування „городу мира" між Злученими Державами і Канадою, згодилася на те, щоби город заснувати на Черепашиній Горі (Тортл Мавнтен), яка є на границі Манітоби і Північної Дакоти. Город мира має стати памятником сотки літ безперервного мира між Злученими Державами і Канадою. Земля, на якій має стати город, є на половину в Канаді і в Злучених Державах; канадійську половину дарує провінція Манітоба, американську стейт Норт Дакота. Город має займати приблизно 2,000 акрів простору. Кошт уладження городу має виносити коло мілюна долярів, а пропонується зібрати ще додатково чотири мілюни, щоби город було за що і в будучности удержувати в порядку. Місце, призначене на город, є майже точно по середині між Атлянтиком і Тихим океаном і складається з густого гористого ліса, поперетинаного озерами.

„СПРАВЛЯЮТЬ" НАРОДОЧИСЛЕННЯ.

З буковинської провінції пишуть до „Часу", що по українських селах бродять якісь „контрольори народочислення", котрі випитують селян, чи вони знають по румунськи. Коли ж знайдуть якого селянина, що навчився при війську по румунськи, то виправляють індіянські танці і дорікають громадським урядовцям, чому той чоловік не записаний Румуном і т. п. Ті „контрольори" довели до того, що тепер і ті селяни, які вміють по румунськи, не важаться більше говорити до тих таємничих „контрольорів", щоб не бути записаними до Румунів. Українські посли звернулися до влади з протестом проти тих „контрольорів народочислення".

СОВІТИ БУДУЮТЬ ДИРИЖАБЛІ.

Прибувші з Росії чужинці кажуть, що коло Москви викінчують при помочи німецьких інжинірів і техніків будову дирижабля типу „Ґрафа Цепеліна". Цей дирижабль буде називатися „Ленін". В петроградських заведеннях викінчують будову другого дирижабля, „Клим Ворошилов". Рівночасно будують ще три дирижаблі: „Правда", „Комсомол" та „Профінтерн".

ПОМІЩИКИ СТАЮТЬ ДО „БОРОТЬБИ" З КОМУНІЗМОМ.

Розвиток на Волині комунізму занепокоїв польських поміщиків. Завдяки їм „Всепольська централя антикомуністичних видавництв" у Варшаві присилає на Волинь транспорт протикомуністичних летючок, афішів і ін. Централя Союзу „земян" закликає поміщиків до участи в цій акції. Ось так, замісць усунути причини, що викликають большевицькі настрої в масах — летючки та афіші; замісць можливости нормальних, здорових умовин для національного життя й розвитку — слова. Очевидно, що вся та паперова акція комуністам не пошкодить, бо вони такі мистні у паперовій пропаґанді, що контрпропаґанда їх не перешкодить.

КИТАЙЦІ ПОЧАЛИ НАСТУП НА ЯПОНЦІВ

ХОЧУТЬ ВІДБИТИ ЦІЦКАР, НАСТУПАЮТЬ З ПІВДНЯ НА МУКДЕН.

МУКДЕН (Манджурія). — Китайські війська під командою генерала Ґсю-Као-Чіна почали концентрацію й наступ з півночі на Ціцкар. Реґулярні китайські війська кооперують з ріжними бандитськими відділами. Японці в Ціцкарі мають невеликі свої сили, а тому штаб поспішив вислати туди підкріплення.

З другої сторони Китайці почали наступ на півдні Манджурії від Чінчова в напрямку на Мукден. Китайці малиб відійти від Чінчова на південь, щоб між ними й японськими військами утворити невтральну смугу. Замісць відходу вони почали наступ, стягнувши в район Чінчова значні реґулярні й нереґулярні війська.

Японське командування тепер має досить важке завдання відбити китайський наступ в ріжних напрямках, що розпочався сконцентровано в напрямі на Мукден. Японці вже ввели в бій воєнні літаки та важку й легку артилерію. Китайці значно переважають числом Японців, але японський штаб сподівається, що він справиться з ними тими воєнними силами, які вже має в Манджурії.

ЩЕ ОДНА РЕЗОЛЮЦІЯ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ПАРИЖ (Франція). — Рада Ліґи Націй нарешті виробила ще одну резолюцію для замирення в Манджурії. Резолюцію цю вона має предложити до приняття японському та китайському урядови. Резолюція домагається звільнення Манджурії від японської окупації, але в ній не означається часу випровадження звідти японського війська.

З приняттям цієї резолюції Японією й Китаєм негайно мають почати ся між ними безпосередні переговори в справі Манджурії. Тепер Рада Ліґи Націй чекає відповіді від обох урядів, щоб приступити до дальшої праці для замирення в Манджурії.

БОЛЬШЕВИКИ БАЧАТЬ ЗМОВУ АМЕРИКИ ПРОТИ НИХ.

МОСКВА (СССР). — Московська „Правда" багато уділяє місця політиці Злучених Держав на Далекому Сході. Ґазета твердить, що Америка підюджувала Японію, щоб та захопила північну Манджурію, бо сподівалася, що це викличе війну між Японією та Росією.

Ґазета наводить дані, які показують наскільки великий дрибуток Америки був в роках 1915—1916, коли вона виконувала замовлення для воюючих держав. Навіть тепер, коли японські війська розпочали свій наступ на північну Манджурію, в Америці відразу піднеслися ціни на всі цінні папери на біржі й на збіжжя.

Америка вже тепер має багато замовлень від Японії на зброю й вибухові матеріяли, а також поширила ринок для своїх виробів у Китаю, де тепер бойкотують японський крам.

МЕК ДОНЕЛД ЗА ФЕДЕРАЦІЮ ІНДІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Премієр міністер Мек Донелд виголосив довшу промову при замкненню конференції довкола круглого стола. Він заявив, що теперішній британійський уряд, таксамо як останній уряд Партії Праці, стоїть на тому, що в Індії має бути створена всеіндійська федерація окремих провінцій. Потім уже федеративна Індія буде одною з доміній британійської імперії.

Мек Донелд далі заявив, що конференція довколо круглого стола буде далі продовжувати свою працю в Індії в зменшеному числі членів, що будуть працювати далі над порозумінням і підшуканням шляхів до остаточного полагодження індійсько-британійського співжиття.

УХВАЛЕНО КОНСТИТУЦІЮ ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — Установчі збори нарешті ухвалили цілу конституцію еспанської держави, що з феодальної монархії перетворюється в модерну републику. Вироблення й затвердження конституції заняло 141 днів праці парляменту. Еспанська держава тепер є федеративною републикою окремих провінцій.

Церкву цілковито відділено від держави, а тому громадяни републики рівні в правах перед законами републики, не зважаючи на їх віру.

НІМЕЧЧИНА ПРОТИ АНГЛІЙСЬКОГО МИТА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Президент Гінденбурґ видав декрет, яким надається право урядови переводити потрібні зміни мита на довіз до Німеччини. Цей декрет направлений головно проти Англії, яка недавно впровадила мито на довіз до неї, що болючо вдарило по німецькому експорті в Англію.

Тепер уряд зможе або піднести мито на англійські фабрикати й сирівці, або добитися від англійського правительства зниження мита на німецький довіз. Таку саме політику німецький уряд зможе вести й проти інших держав, як Франції, Швайцарії, Польщі й т. д. Перед виданням цього президентського декрету зміни в митних поборах міг робити лише німецький парлямент.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association. Inc
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВА СВІТОГЛЯДИ

В однім і тім самім дні доводиться нам читати в американських ґазетах про два погляди на теперішню світову економічну депресію. Один з них походить від папи римського, а другий від славного англійського фільософа, Бертранда Росела.

Папа римський каже, що економічна криза в світі повстала з волі Бога. Боже Провидіння дало нам достатки в добрих роках, а тепер їх забрало. „Бог дав, Бог взяв" — каже папа, додаючи, що події розвиваються так, як наказує Боже Провидіння.

І папі дивно, що цього не розуміють ті, котрі скликають ріжні міжнародні конференції, бо жаден з державних мужів ще не заявив на ніякій конференції, що в економічнім нещастю світа є рука Божого Провидіння, якому треба повинуватися.

А Бернард Росел твердить, що економічний хаос, який упас на світ, є вислідом людської глупоти і браку організації. Він каже, що економічна криза повстала тому, що один край мав забогато золота, а другий замало; що один позичав у другого на те, щоби сплачувати третьому репарації, а цей знову зуживав одержані в цей спосіб гроші на збросння. Людську глупоту, каже Росел, яка є властивою причиною світової економічної катастрофи, видно найкраще по тій конкуренційній боротьбі, яку ведуть між собою держави, наслідком якої всі вони попали в економічну руїну. А чейже того не булоб, коли би держави порозумілися щодо створення спільної міжнародної економічної орґанізації, яка усунулаб непотрібну й погубну конкуренційну міждержавну боротьбу. І коли та людська глупота, каже Росел, кінець кінцем не доглупається, що не саме вона є причиною економічної руїни, тоді наступить дійсна загальна руїна.

Коли глядіти на ті два погляди з американського становища, то можна хіба зазначити те, що Боже Провидіння дало Америці безмежні богатства. Маємо повно вугля, нафти й інших природних богатств. Маємо склади повні товарів, яких не можна збути. Маємо повно пшениці і бавовни, з якою не знаємо, що робити. Маємо міліярди золота в запасі. І маємо міліони охочих до праці людей. Є отже подастатком усього, а бракує хіба того розуму, про який згадує Росел. Бо коли би була злагоджена конкуренційна боротьба промисловців і був би заведений лад щодо продукції й розподілу і булоб порозуміння щодо цього з іншими державами, тоді було би добре жити не тільки в Америці, але й у цілім світі.

ІМІҐРАЦІЯ СУПРОТИ ЮВИЛЕЮ „РІДНОЇ ШКОЛИ"

Національне відродження в Галичині, яке зродилося в 1848 р., вимагало щораз то нових організацій. Попри основні домагання тодішнього проводу за відділення української частини Галичини, за рідне шкільництво, попри початки освітньо-культурної та економічної праці прийшла черга на справу виховання. Доволі пізно це сталося і не без шкоди для дальшого національного розвитку не тільки галицької землі, але й для Великої України. В 1881 р. створено товариство „Рідну Школу", яке за 50 років діяльности зосередило справу українського виховання в своїх руках. Сьогодні обєднані в ній близько 40,000 членів.

У попередніх статтях показано, які нові завдання кладе нарід „Рідній Школі" та як відноситься українська народня маса до „Рідної Школи" на своїй землі в ювилейному році. Але чи діяльність „Рідної Школи" має значіння тільки для Галичини? Чи молодь, яку випускає рік за роком „Рідна Школа" зпід своєї опіки, не є користю й окрасою **цілого** українського народу? Чи ті ідеї, які защіплює „Рідна Школа" в молодь, не є творчим капіталом, з якого в будучности буде користати ввесь **нарід?** Тому й хвилі всенародного підйому мусять запанувати в серцях **цілого** народу, де його частини не жили би; і то підйому не штучно викликаного, не вдаваного, а щирого, що походить з глибокого передумання, з переконання.

От, подумаймо тільки на хвильку, що не було „Рідної Школи" через 50 літ, не було кому народові заєдно нагадувати його права на **рідне** виховання його дітей, не було кому заохочувати того народу до боротьби за це право, не було кому будити сонних, чи зневірених. В такому разі, при таких політичних умовинах, які переживає наш нарід, уже давно булаб настала резиґнація, булоб настало вдоволля з такого стану, який був і є, а тоді не знати, чи багато ще було би таких, які бодай **говорили би** по українськи. Правда, колись задержали нам наші селянські маси українську мову, ту найважнішу зверхню ознаку національної окремішности, своїм консерватизмом. Але сьогодні час не такий. Сьогодні — хоч кожний хто не активний, то не встоїться. Коли при всіх ознаках нашої національної окремішности доводиться нам важко доказувати наше право до Галичини, то це вже зовсім було би безвиглядне на той випадок, колиб ми ті окремішности затратили. А „Рідна Школа" ратує їх у корені. Буде здоровий корінь, то буде й ростина здорова і плід буде.

Пятьдесятлітній ювилей „Рідної Школи" мусить зазначитися і серед української іміґрації в Америці. Цей ювилей, відчутий в Америці, мусить заважити й на дальшій долі, на дальшій діяльности „Рідної Школи" в новому півстолітті. Цей час треба використати в Америці на те, щоб не тільки освоїти з „Рідною Школою" молоде українсько-американське покоління, але й звязати його з тою установою. Вже й не говоримо про те, що старша іміґрація мусить скріпити свою прихильність. Тому побіч звичайної грошевої допомоги мусить українська іміґрація здобутися також на ювилейні обходи в честь „Рідної Школи". Вони мусять бути уладжені відповідно до місцевих обставин. Декуди може відбутися окремий святочний обхід з виступами старших і дітей, декуди місцеві організації вшанують цей час представленням, сходинами, рефератом; декуди священик скаже в церкві кілька теплих слів, а декуди згадає хтось про вагу „Рідної Школи" на принагідному мітінґу.

Попри звичайну допомогу дуже важне й те, щоб Українці з іміґрації вписувалися в члени „Рідної Школи" (членська вкладка $1 на рік). Очевидно, що про вступлення в члени треба би повідомити „Рідну Школу", чи її делеґата в Америці, щоби можна перевести реєстрацію й виготовити членську карту. Товариства повинні напружити всі свої сили, щоби вступити в члени-добродії (одноразова вплата $50).

Деякі американсько-українські громади не ждали великих зазивів, але роблять, що в їх силі. В Нюарку відбулося велике віче, яке уладила частина тамошніх товариств. Вислід був — особливо як на цей час — вдоволяючий, бо зібрано $445, а як доходять слухи — йдуть ще дальші датки. Друга частина товариств ладиться до ювилейного свята. Деякі товариства в Ню Йорку, не вичікуючи задовго — вже ухвалили асиґнувати зі своїх кас поважні суми на ювилейний дар „Рідній Школі" (Січ ім. Б. Хмельницького, Відділ У. Н. С. 204), в Істон був реферат про „Рідну Школу" і з тої нагоди зложила тамошня громада дар $50. Тими днями має бути такий реферат в Бетлегем, Па., в Елизабет, Н. Дж., і ін. Далекойдучі приготування до святочного ювилейного обходу робить Центральний Комітет Обєднаних Українських Організацій в Ню Йорку. На свому засіданні 12. листопада він постановив уладити велике ювилейне свято, яке було би милою памяткою для нюйорських громадян, а 25. листопада вже й устійнено зовсім оригінальну програму того свята. Одночасно веде Центральний Комітет ударну кампанію за зібрання $5,000 в Ню Йорку на ювилейний дар „Рідній Школі". Підготування програми вже в повному ході.

Так отже й Америка не остається позаду. По тих симпатіях, які тут має „Рідна Школа" серед національної маси, можна вірити, що навіть в цих прикрих матеріяльних умовинах одержить „Рідна Школа" визначне скріплення. Особливо корисно, що в краю продовжив нарід ювилейний час до кінця червня 1932. Ходить тільки про те, щоб не було байдужих — ні одиниць, ані громад, ані громадян. Памятаймо, що боротьба за Галичину, це боротьба за Україну. А „Рідна Школа" цю боротьбу безумовно веде.

Лев Ясінчук,
делеґат „Рідної Школи" на Америку.
217-219 E. 6th Street,
New York, N. Y.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

(Від власного кореспондента „Свободи" з Риму).

Редакція великого італійського політичного місячника „Антиевропа", що виходить в Римі, ласкаво представила мені на ознайомлення й відповідні зауваження коректурні відбитки великої статті п. Вернигори „Українська Проблема". Стаття ся вийде незабаром в жовтневій книзі „Антиевропа", і мені хочеться зазнайомити з її змістом і читачів „Свободи", — бо всякому цікаво знати, що пишеться про нас в чужинецькій пресі. Адже на тих писаннях виховується громадська опінія відповідної країни і підготовляється ґрунт для зрозуміння найближчих етапів нашої визвольної боротьби.

Велика стаття п. Вернигори — аж на десять друкованих сторінок! — поділяється на кілька окремих розділів: в першому автор говорить про Україну як про частину західно-европейського світу, в відміну від Московщини, що належить більше до світу східного, азійського; в другому розділі автор спиняється на тому значінню, яке мало Чорне море для підтримування тісних звязків України з Західною Европою та її культурою: „Море відограває рішаючу ролю в судьбах України. Перша українська держава витворилася на шляху „З Варяг у Греки", що вязав Балтійське море з Чорним. Україна в IX. — вв. служить осю, по котрій відбуваються всі зносини Европи зі Сходом, — досить пригадати собі кольонії Венеціянців та Генуйців у Криві. Київська Держава, котрої стара назва „Русь" поволі все більше відступає перед новою назвою „Україна", є великою державою. Її територія, — або бодай сфери впливів, — простягаються від Балканів (Болгарії) аж до Кавказу (Тмуторокань). Її діяльність виявляється на Сході (походи Олега й Ігоря); загрожує Византії (князь Володимир), заглиблюється на північ (кольонії, з котрих потім виростає московська потуга). Україна знаходиться в постійному звязку з Заходом — морем і суходолом. З нею дуже рахуються на Заході, і одна з доньок князя Ярослава Мудрого робиться королевою Франції (Анна, що віддалася за Генрика III). Але в момент найбільшого розцвіту сил Україна отримує страшний удар від народу Татар (в XIII ст.) та, замісць піддатися монгольському пануванню, як Московщина, український нарід бороняться з усею силою розпуки, затримує на своїх грудях татарську наваду і відступає на Захід — до Галичини й Волині... Так Україна втрачує море і в наслідок цього факту — безпосередній звязок із Заходом. Пізніще відкриття Америки відвертає увагу й жадання европейських народів від Сходу до Атлантику й наносить новий удар Україні, залишаючи її осторонь від великого світового руху". Колиж зросла сила Москові, що перетворилася в Російську Імперію, між Европою й Україною лягли мури напів-азійської держави, що надовго відрізали Україну від всяких безпосередніх стосунків із Заходом.

Розділ третій статті є присвячений історії відродження України — на протязі XIX ст. аж до національної революції 1917—1922 рр. В четвертому розділі трактується про відношення сучасного політичного світу до української справи, причому підкреслюється все зростаюча роля Америки в розвитку всіх політичних подій: „Велика війна виявила на-віч, що Европа більше не панує над світом. Політична міць Америки, її політична роля — зробилися першорядними факторами". Як відомо, участь Америки у війні привела між іншим до проголошення принципу самовизначення народів, принципу, за котрий цілий американський нарід несе велику відповідальність і котрий зрештою був цілковито недотриманий: — „Український нарід, що був поклав цілу свою надію в тріюмфі принципу вільного самовизначення народів (так звані 14 пунктів президента Вилсона), завівся і з мировими трактатами і зі способами, як вони були пристосовані. Мирові трактати віддали Польщі, без жадного запиту волі населення, великі простори Галичини, а Румунії — Буковину... Зобовязання, прийняті на себе Польщею, Румунією й Чехословаччиною щодо прав меншин, залишилися мертвою буквою..."

Таке відношення Европи та й цілого світу до життєвих прав українського народу мусіло викликати в українськім народі відповідну реакцію: українські політичні діячі, і перш за все молодь, зрозуміли, що поки ми самі не будемо сильні, ніхто з нашими жаданнями не рахуватиметься. Треба перш за все надіятися на самих себе, а потім вже на когось іншого.

Пятий розділ статті присвячений описови зросту на Україні націоналізму, під назвою: — „Новий дух на Україні": — „Молоді Українці зрозуміли, що велике завдання, яке лежить перед ними, вимагає духа самопосвяти, сильного характеру, моральної й матеріяльної дисципліни,— нарешті організації, що була би звязана признанням авторитету... Націоналізм зробився політичним фактором національного життя... Під польською окупацією націоналізм запустив глибоке коріння в масах населення, спеціяльно в молоді, і виявляється в ріжних актах та в усе зростаючому впливові на напрям національної політики. На території під большевицьким режімом він викликав новий вибух енерґії, що відбився навіть у лавах самих комуністів (комісар Шумський, письменник Хвильовий, економіст Волобуїв, які були переслідувані за свої симпатії до українського націоналізму). Націоналізм зробився гаслом, навкруги котрого єднаються всі активні патріоти України в краю і на еміґрації".

Розділ шостий присвячено схарактеризованню „Політики Українського Націоналізму", що є скерована на вивторення одної Великої Самостійної Соборної України...

Як бачимо — велика і гарна стаття. Можна лише побажати, щоби побільше таких статтей зявлялося в чужинецькій пресі, бо коли наша головна увага повинна бути скерована на внутрішню організацію, то всеж і про вагу пропагандивної роботи ми не можемо забувати. В **їх паралельному розвиткові** лежить запорука нашого остаточного успіху.

На Останку зазначу, що місячник „Антиевропа" не вперше містить статті в українській справі. Так у книзі з 1 серпня 1930 р. була вміщена стаття „Антиевропа в Україні", де було зреферовано кілька дописів Вашого кореспондента до „Діла" й „Українського Голосу" про фашизм і Італію. В кн. 2 за лютий 1931 була замітка „Україна і фашистівський універсалізм". І в кн. III за березень 1931 р. була велика стаття Вашого кореспондента: — „Україна в антиевропейській функції".

Евген Онацький.

Гріш, що даш на рідні школи,
Не пропащий гріш ніколи.
Вернеться, зросте він згодом
В міліони між народом.
А віддасть його Вкраїні
Молоде те покоління,
Що у рідній вчилось школі
Добувати долі-волі.

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(28)

При комуні „Червона Зірка", від нас кільометрів 60, утворено тракторну майстерню. Незалежно від стану машин, наказано було позвозити туди всі трактори для ремонту. Поїхав туди й наш (аґрошкільний) цілком справний і новий ще трактор, а вернувся назад... інвалідом. В майстерні розбирають відразу цілу партію тракторів; частини, які треба, направляють, потім збирають машини. Нові трактори дістають старі, вживані вже частини, і, навпаки, старі, розбиті машини дістають нові частини. Від такої системи „ремонту" стара машина не стане новою, але нова зіпсується. Ложка меду не додасть смаку бочці дьогтю, але натомість ложка дьогтю зіпсує бочку меду.

Здавалосяб, що це є ідеально зорґанізоване шкідництво, але на ділі це є звичайна безгосподарність большевицьких невиглясів. Вся їхня господарська чинність є саме „шкідництво", на взірець наведеного мною прикладу. Однаке Воронівська всетаки дбала про тяглову силу. Зовсім не важко булоб за суцільної колективізації післати до нас коні відтіль, де є зайва тяглова сила: аджеж тепер „все наше"! Так і обіцяли, та ба: очевидно, скрізь була недостача коней, бо щось нам їх не спішили надіслати.

Нарешті аж з Маріупільського радгоспобєднання наш колгосп одержав повідомлення, що вислано коні. Дочекались ми й цих коней. Боже, що то була за нещасна худоба! На віддаленню 50 метрів можна було порахувати всі ребра кожної шкапи. Небагато й було цих коней, всього 30 пар, але й за ці нічим було платити. Властиво прислали їх ніби урно, „позичково", але треба було заплатити за залізничий транспорт, за харч, за постій на стації, словом: треба було заплатити за кожну коняку по 34 карб. А тут грошей нема зовсім, навіть нема чим викупити з ремонту трох тракторів.

Питання ще, чи можна буде цими кіньми що робити? Та й для них нема зовсім упряжі. Требаб ці коні відгодувати трохи, але чим? Своїх коней нема чим харчувати!

Голова колгоспу, А. Морозов, біґав, правління все біґало, всі шукали поратунку.

— Хоч би скоріше — казав нераз Морозов — мене вже посадили в тюрму, бо чекати, заки посадять, краще вже сидіти.

Комячейка з одного боку допомагала Морозову, а з другого боку обвинувачувала його в правому ухилі, складаючи тимсамим усю відповідальність за невдачі на нього.

Але всетаки хтож може допомогти в такій ситуації: боргів понад 15,000 карб., в касі колгоспу ні копійки, посівного матеріялу нема, упряжі нема, харчів для коней нема, а тимчасом коні ледви ноги зводять.

Як би це раніш, то помоглаб держава; вонаб і борги заплатила і ще грошей далаб і „посівмату" не жалілаб, але тепер на все держава не вистарчить; сказанож: суцільна колективізація!

Поратунку, очевидно, треба шукати лише в колгоспників; треба натиснути на селян. І натиснули: комсомольці від хати до хати ходили, шукали „посівмату", упряжі. Знаходили здебільшого лише батоги. Крім того, колгосп розклав увесь свій борг на селян у вигляді „вступних вкладок". Це все переповнювало чашу терпіння, але ніяк не сприяло зміцненню „соціялістичного сектора". Ворожнеча, ненависть до жорстоких диктаторів кожної хвилини від маленької іскри могла вибухнути в усенародне повстання.

II.

Село Осокорівка.

6 кільометрів від Вороншевки, в глибокому яру, на дні якого тече безіменний потік, розложилося село Осокорівка.

Підїжджаєте до самого села й не помічаєте його; лише надіхавши над самий яр, ви раптово спиняєтесь: обобіч глибокого яру, на крутих його схилах, розляглося велике — ви всього не обнимете своїм зором — село. То купками біля себе, то поодинці, немов громадська череда на вигоні, біліють, рябіють, сіріють селянські хатки.

Посеред них бадьоро дивиться на вас великий двоповерховий будинок школи, й щойно потім ви помічаєте церкву, яка здається карликом поруч з цим храмом знання.

В самому низу, через все село тягнеться блакитна стрічка тихого потока; тополі й осокори переглядаються між собою й любуються своєю красою в прозорій воді, але пустун-верболоз закриває від них воду. І треба бачити, як при цьому морщить своє чоло, гнівається осокір, та як зітхає тополя.

Але приходять люди, вирубують верболоз, щоби сплести собі коша, направити загорожу, й знову виринають чисті води потока, щоб відбити в собі повеселілі облича осокору й чарівну усмішку тополі.

Село, в переважній своїй частині бідняцьке, знало вже давно дорогу до криворізьких і донецьких рудників, тай тепер багато молоді працює на рудниках чи в фабриках. Колись Осокорівка славилася своїм большевизмом; у 1919—1920 р. тут творилися перші большевицькі відділи на Херсонщині.

В самому селі відразу кидається в очі величезна скількість розвалля; цілі вулиці немов вигоріли: це селяни виїхали й збудувались на степу, кільометрів 10—15 від Осокорівки. Забрали все, покинули тільки стіни своїх хат.

В осени й зимою 1929 р. мені це село доволося часто відвідувати; підчас жовтневих свят я офіціяльно заступав нововоронцівську сільраду й свою промову присвятив значінню агрономічних заходів у підвищенню врожайности. Підчас Різдвяних Свят я мав тут, у сельбуді, лекцію на тему: Україна й український нарід.

Одного разу йду зі школи до сільради, — а треба пройти зо двоє гонів вигоном. Позаду мене йде парубчак років 16 й співає, очевидно на мою адресу:

Всі селяни дураки,
А ми комуністи!
Вони будуть сіять хліб,
А ми будем їсти...

Я навмисно не оглядаюсь. Він повторює цей куплет голосніше й продовжує:

Дядько спить, дядько спить,
А Махновець будить:
Не журіться ви, дядьки,
Комуни не буде!...

— Комуни не буде! — зі злістю викрикнув він останне речення.

Я швидко оглядаюсь. Хлопець накивав пятами...

(Дальше буде).

ОРҐАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

—o—

Дискусія, проекти, а відтак резолюції екзекутивного комітету в справі допомоги членам і організації з причини економічної кризи і безробіття, які загрожують членам втратою членства, а орґанізації втратою членів, викликали зовсім зрозуміле заінтересовання й бажання ближчих інформацій. Запитують відділи, урядники й поодинокі члени. Питають:

1. Що робити з членами, котрі вже перестають платити і потребують негайної помочи, а відділові каси порожні.

2. Як лучити відділи католицькі з православними, консервативні з поступовними, відділи з членами союзовими з такими відділами, в котрих є велика часть несоюзових членів, то є „братчиків-товаришів"; відділи з порожними касами з відділами, в яких є місцеві фонди. Що робити, щоби злука кількох відділів не принесла втрати місцевого бенефіту тим членам, котрі задля більшої місцевої запомоги мусять належати до кількох відділів-товариств.

3. Чи всі члени мусітимуть виміняти старі грамоти на нові враз реформи, чи тільки ті, котрі схотять. Чи, принявши реформу і затягнувши на нову грамоту позичку, мусітимуть платити процент і який. На як довго буде уділюватися позичка, та що робитиме уряд, коли позичка не буде звернена. Чи враз смерти задовженого члена будеться стягати позичку з процентом від посмертної виплати, чи як інакше. Чи реформа старого роду значить тільки, що виміна старих грамот на нові роди, які тепер є в Союзі, а то: 20-літній ендавмент, 20-літнє пейд-оп, або лайф з вкладками до 70 року життя, відповідно до того, котре з них член собі вибере.

4. Дехто з членів твердить, що молодіж тому не приступає на обезпечення до нашої орґанізації, бо в нас „рейт", або вкладки, вищий ніж в асекураційних компаніях, та тому, що молодіжи не потрібно „Свободи" ні календарів, та вона бачить, що в чужих дешевше і питається, чому так ...ма в нас.

5. Один член доглянув, що клопоту з малими відділами тепер не було би, якби головний уряд виконав був ухвалу рочестерської конвенції, яка постановляла, що відділ з менше як 25 членами не має права посилати делеґата. Той член твердить, що й на нюаркській конвенції переважала опінія, якій потуряв і головний уряд, що буцімто великі відділи то буржуї, а нині тойже уряд побачив, що тільки у великих відділах сила і довша будучність.

Для скорочення такої переписки, а передовсім тому, що відповіди на такі запити будуть інтересними для ширшого загалу, головна канцелярія буде старатися подавати їх почерзі в повищій рубриці нашого орґану. Щоби відповісти вичерпуючо і так, щоби не лише вдоволити тих, котрі вже запитують, але й тих котрі щойно могли би питати, треба відповідати довше, ніж це можливо містити в одним числі орґану. Тому головна канцелярія є змушеною відповідати в кількох наступаючих по собі числах орґану і на ті віповіди просить звернути увагу.

В справі негайної допомоги членам.

Як уже всі знають з резолюцій екзекутивного комітету, в допомогу членам проектується реформу. Приготовання до реформи заберуть кілька місяців і тому екзекутивний комітет вирішив помогти членам позичкою на конто реформи скорше, але не передтим, заки члени через референдум такий плян допомоги одобрять. Длятого не треба засипувати головну канцелярію домаганнями позичок скорше, ніж референдум буде переведене. Також не треба засипувати головну канцелярію запитами, що робити в межичасі, бо головна канцелярія не може відповісти що іншого, як говорять статути орґанізації, які дальше остаються правосильними. Це, що головна управа задумала помогти членам позичками під умовою, що такий плян загал членів одобрить, не значить, що можна „натиснути" на головну управу, то вона й без референдум зробить, що задумала, або бажалаб зробити. Такий натиск чи засипування головної канцелярії неузасадненими домаганнями тільки спинює канцелярійний апарат у намíреній роботі. Просимо не забувати, що члени, ще заки стали членами старого роду обезпечення, знали про те, що будуть мусіли платити вкладки аж до смерти. Орґанізація істнує вже 37 літ і досі ніколи не було квестії, що робити, як член перестає платити. І тепер такої квестії нема тай не може бути. Всяка асекурація на світі є обчислена на тім факті, що одні платять і відпадають, а другі, платячи, вмирають. Звідси можність орґанізації виплачувати повні суми обезпечення вразі передчасної смерти члена. Звідси й ризико орґанізації на суму 23 міліонів, якого то капіталу вона не має. Відпадання одних членів збільшує вартість грамот других — тих, що остаються. Це, що в такій кризі члени хотіли би платити вкладки, але не можуть, не зміняє факту, що вкладки не заплачені. Орґанізація відповідає за виплату обезпечення, а не за економічні кризи або безробіття. Нема на світі орґанізації, чи асекураційного підприємства, щоби за обезпечених платило вкладки і посмертне виплачувало. Нема такого члена, котрий цього сподівавсяб, тай нема такого урядника, котрий би проектував таке, що є неможливе. Глядячи з матеріяльного боку, бачимо, що орґанізації не грозить ніяка катастрофа зприводу відпадання членів через неплачення вкладок, **наскільки на те місце прибувають нові члени.** Числа союзових грамот вказують, що в Союзі було вже три рази більше членів, ніж їх начисляється тепер. Статистика виказує, що Союз виплатив в десятеро більшу суму посмертних виплат, ніж зібрав вкладок від померших членів, та взагалі виплатив уже більшу суму, ніж зложив на дальші виплати, а це все тому, що в Союзі, як і в кождій іншій асекураційній орґанізації чи підприємстві, були не лише вмираючі і забираючі посмертне, але й відпадаючі члени, що оставляли при відході свої вкладки. Алярм, який тепер знявся, це зовсім не з того приводу, що члени відпадають. Такий алярм був би зовсім невмісним, якби на місце відпадаючих прибували нові члени. Того алярму не булоб, якби члени „натурально" одні відпадали, а на їх місце другі вступали, так, як це велося на всьому віку орґанізації. Хто погляне на теперішніх членів у своїм відділі, а пригадає собі склад членів того самого відділу зперед 5, 10, 20 або більше років, і пригадає собі, скільки в тім відділі членів померло на протязі того часу, той зміркує, що зприводу самого убутку членів нема причини підносити алярму, та що коли його підноситься, то тільки тому, що на місце уступаючих бракує нових, і не буде ставити на першім місці домагання задержання членів без вкладок, не роблячи нічого для придбання нових членів.

Вище сказано, що теперішня кріза орґанізації являється в ненатуральнім відпадку членів і в браку вступаючих нових. Це треба розуміти, що тепер члени відпадають „недобровільно", а нових кандидатів на їх місце нема. Та тут треба зрозуміти, що як не можна знайти нових кандидатів на місце уступаючих членів, то насильне задержування членів означає прискорювання кінця орґанізації. В такій ситуації з матеріяльного погляду і з огляду на тих членів, які реґулярно вкладки дальше платять, а яких покищо є подавляюча більшість, випадало би приймати те, що судьба несе. Відповідно до умови, грамот і статутів втрату одних зачисляти як користь другим. Таким чином зросла би вартість грамот осталих членів, змаліло би число відділів, осталисяб усі фонди. Не було би клопоту ще з кількома конвенціями. Але конець мусів би колись прийти, і то в руках ресівера, бо годі сподіватися, щоби з числа членів з претенсіями на 23 міліонів до кінця лишилося тільки таке число членів, для якого вистачилоб 3 міліони, зглядно число членів з претенсіями пропорціонально до тодішнього капіталу. Та, на щастя, такої ситуації нема і ми, покищо, маємо можність запобігти, щоби її й не було.

В нас ще є можність дальшого приєднування нових членів, а також без кривди тим членам, що платять свої вкладки, помогти тим членам, що платити хвилево не можуть. Цього одначе не можна розуміти так, щоб одні дальше мусіли платити, а другі щоби не мусіли платити. Щоб одні дальше платили, а другі щоби негайну поміч брали. А всі, без огляду на плачення вкладок, щоби рівні права мали. Та взагалі коли ми щонебудь у тій справі можемо зробити, то мусимо робити так, щоби це не лиш було справедливе для всіх теперішніх членів, але й сталося заохотою для нових членів, що саме **найважніше.** А це означає нішо іншого, тільки реформу. Таку реформу, яка булаб справедлива і догідна для нових членів. Таку реформу, яка збереглаб тих членів, котрим безробіття загрозило втратою членських прав, і дала таку саму можність всім іншим членам, які пізніше в такій самій потребі можуть знайтися. Реформу, не спомагаючу безробітних, або обезпечуючу від безробіття, або лиш тих, що тепер не заробляють, але таку, щоби всі члени на будуче з тих же причин не були наражені на втрату членства в орґанізації. Реформу, яка би виключала можливість втрати членства через неплачення вкладок, так, як тепер діється, і що є найбільшою перепоною в орґанізованню нових членів. Реформу, яку повиннося було завести (а не заведено, бо дальше раховано на еміґраційний рух), ще в 1915 р., яку започатковано через уведення нових родів в 1925 р., а яку щойно тепер у крайній біді і потребі лекше предкладати і вирозуміти.

Тому, що теперішному головному урядови не залежить на відстрашенню членів, але навпаки: на приєднанню членів для реформи, наміряється її переводити без примусу, добровільно, після точного вирозуміння і побажання виплываючих з неї користей членам.

Повного пляну і обчислень покищо головна управа не має. Це щойно виробляється, тому в тій справі головна канцелярія всього подрібно сказати не може. Але може сказати те, що реформа старого роду обезпечення буде полягати на тім, що на місце теперішніх грамот з правом на посмертну запомогу під умовою що вкладки будуть заплачені аж до часу смерти, будуть видані грамоти на новий рід, такий, якого ще в Союзі нема. Що в тім новім роді будуть так звані вартісні звороти по означенім часі членства, які вміру зростаючого часу членства будуть також дальше зростати. Що під тими вартісними зворотами треба розуміти право до звороту готівки або позички, до рук власних, право по означенім часі перестати платити вкладки; а за вплачені вкладки дістати грамоту на виплачену асекурацію, так, щоби колинебудь пізніше вразі смерти спадкоємці могли дістати таку суму обезпечення, на яку вплачених вкладок вистарчило; або право на безплатне продовження повного обезпечення на означений час. І так, примíром, по 5 роках членства в такім обезпеченню член буде мати право до означеної табелею готівки, взяти її і перестати бути членом; або позичити і дальше бути членом, платячи дальше вкладки і процент від позиченої суми; або перестати платити дальше вкладки і дістати грамоту на відповідно до зложених вкладок обчислену суму, яка буде виплачена спадкоємцям вразі смерти колинебудь пізніше; або коли член перестане вкладки платити і не возьме звороту готівки, ані позички, ані грамоти на виплачену суму обезпечення, то останеться дальше обезпеченим без вкладок на повну суму, але лише на означений табелею час. Той час приблизно рівняється тому, що як хто платив 10 років, то других 10 років буде обезпечений безплатно. І тому, хоч у тім роді будуть вкладки дещо більші як у теперішнім старім роді, то одначе вони випадуть дешевшими, коли порівнається, що за 10 років плачення мається 20 літ обезпечення.

Допомогу для теперішніх членів через реформу добачується в тім, що відповідно до їх дотеперішнього контракту-грамоти з орґанізацією вони, перестаючи платити, тратять усі права до орґанізації; а замінивши через реформу стару грамоту на нову, вони сейчас дістануть права до вартісних зворотів у такій висоті, на яку дозволять зложені ними вкладки в давнішім старім роді. І так, хоч тепер члени однакового віку, однак неоднаково довго до орґанізації належали тай неоднакову суму вкладок вплатили, тому й після реформи, декотрі однакові віком члени будуть мати неоднакові вкладки і неоднакову висоту вартісних зворотів.

Щоби після реформи дати членам право на відповідну висоту вартісних зворотів, то відповідно до того, що вони в старім роді вплатили, треба їм зачислити так, як би вони в новім роді через той час були і такі права набули. Значить, їх треба відповідно до тих обчислень відмолоднити. Розуміється, що їх вік треба буде провадити дальше точно, відповідно до того, який вони вік дійсно мають. З того мусить вийти таке, що в одним віці члени будуть мати ріжні вкладки і ріжну висоту вартісних зворотів, або, іншими словами, що кождий член, без огляду на його теперішній вік, матиме осібно для себе обчислені вкладки і табелю дальше зростаючих вартісних зворотів. Отже допомогу через реформу добачується в тім, що члени будуть могли сейчас скористати з вартісних зворотів, або платити більші вкладки, щоби за рік, чи пізніше, скористати з більших вартісних зворотів. Старші члени (довготою членства, а не віком) будуть мати більші вартісні звороти, а молодші — менші.

Резолюція екзекутивного комітету, щоби прийти в поміч членам з тимчасовою допомогою на конто реформи, може бути переведена аж тоді, коли члени через референдум це одобрять, та не скорше, аж головна канцелярія буде в можности обчислити, скільки на це конто можна позичити, так, щоби це по викінченню реформи тільки уняти в форму леґальної формальности.

Головна канцелярія проголосить, коли буде до того готовою, а покищо просить здержатися як із зголошуванням за позичками так і з виступлюванням. Головна канцелярія вірить, що реформа буде великим добродійством для членів у порівнанню з тими привілеями, які члени тепер мають, та що члени повинні старатися всіми способами вдержати правосильність свого членства, поки про це вповні переконаються.

З огляду на те, що про негайну допомогу для членів тому, що відділові каси порожні, голосяться якраз відділи, які мають можність, а то й обовязок, злукою свої каси відбудувати і більшу поміч членам дати, просимо інтересованих звернути на це увагу і до відповідної акції приступити.

Як лучити „всілякі" відділи на сильні, союзові, про це буде мова другим разом.

Д-р Г. Ґ. Скегар (Шикаґо, Ілл.)

ТУПОУМНІ

(2)

Часть 2.

Нема нічого більше інтересного — а до того більше загадочного в науці — як людський ум і його спосіб ділання. Фізіольоґи вже знають дуже богато про людський механізм (ціле тіло) і коли ся машина (наше тіло) збавиться, то вчені знають більше-меньше, де лежить причина. З самим умом мається інакше. Тут вже тяжко напевно сказати, що хорому бракує і як йому можна помогти. Умові хороби є ще далі великою загадкою в медичній науці.

Науковий світ поділив умово хорих (або анормальних) на ріжні клясифікації і відповідно до цього розділюється хорих по ріжних відділах, як в заведеннях, так і в лікуванню. Такої цілої клясифікації не подаю, бо є вона зрозуміла лише тим, що се спеціяльно студіювали, однак возьму лише певні цікаві кляси, які пересічний читач лекше зрозуміє (й то лише методу, а не причину).

Примíром, маємо клясу так званих „ґеніяльних ідіотів", або „ґеніїв-люнатиків", яких ум є дуже високо розвинений, **але лише в одним напрямку й тому така понад-людина є нічого іншого як тупоумець.** Медична історія записала власне на своїх сторінках такого ґенія-тупоумця (imbecile), хлопця, з дуже малою головою, котрий перебував у Левісдин шпиталі в Лондоні. Сей хлопець ніколи не міг запамятати, що два і два є чотири, однак мав таку кольосальну память, що нею дивував цілий світ. Примíром — за 20 літ він памятав всі візити всіх лікарів у тім шпиталю. А коли фершалки довідалися про сю память, тоді відчитували йому кождого дня лісту хорих, або хто і коли та на яку хоробу помер, то сей тупоумець памятав докладно всі імена тисячок пацієнтів — коли вони прийшли, коли відійшли (або померли) за протяг 15 літ! Крім цього знав він на память цілу книгу псальмів з цілим їх текстом!

Другий такий тупоум — типу гидросифалік — мав надзвичайну память лише для дат. Він, примíром, в одній хвилі міг акуратно сказати за протяг 2 тисяч років, котрого дня в місяці припадали всі пятниці або неділі. Знав напамять всі таблички від самого початку бейзболових, крікетсових і футболових змагань, про всіх грачів у всіх товариствах.

Третим таким памятливим ідіотом був німецький хлопець, котрий докладно памятав при грі в карти, хто і яку карту та в котрій руці заграв. А коли навчили його грати анґлійського бріджа, то він так добре грав, що ніхто з ним не хотів грати, бо обігравав найліпших грачів.

Інші випадки ґеніїв-тупоумців є такі: один сліпий хлопець мав надзвичайно чуйне ухо до нот і тому міг назвати всякий інструмент, на якім бренькнено по струні, або якунебудь ноту на пяні. Знов другий хлопець знав напамять в Канаді на цілій Сі-Пі-Ярській лінії всі стації за порядком від моря до моря, та час, коли до кождої стації приходили від 3 до 30 потягів денно. Ще інший хлопець мав дуже делікатний дотик пальців та міг розколоти звичайний ґазетярський папір на дві рівні половині. А вже найбільше диво викликував один французький хлопець, на імя Флюрі, бо був надзвичайним математиком. Він, примíром, за 13 секунд давав кубічний корінь із числа 465,484,375, або за 10 секунд множив 496 через 865, одначе ґеометрії не розумів.

Сих кілька примірів лише пояснюють нам неясну загадку, в який спосіб наш ум, який складається з 12 біліонів клітинок, зовсім не працює, правильно працює, або працює надмірно. Однак дійсного пляну праці ума то ще ніхто не знає і питання є, чи взагалі буде хтось коли знати! Ся царина є обведена неприступним муром для людського ума зрозуміти людський ум.

Часть 3.

В першій і другій частині представлено ріжні типи тупоумних, типи анормальних, та типи деґенератів. В сій части хочемо ще дальше розвести вироджения кримінальних типів (які вже мають певні одідичені предиспозиційні тенденції (нахил) до злочинства, та подати кошти в цифрах, що мусить платити держава, щоби не допустити до гіршого неладу, а рівночасно охорони нормальних жителів краю.

Але передом треба познакомитись з пляном Природи. Природа має ту прикмету, що ніколи не щадить злих або нездібних до життя животин. До якогось часу сей закон панував на землі — аж прийшов чоловік з своїми винаходами та почав ратувати життя всім нездібним до життя, а передовсім захищати тупоумних та кримінальні типи. І в сей спосіб соціяльна струя засмітилась та забрудилась „непожаданими", а се тимчасом поклало великий тягар на плечі нормальних людей.

(Конець буде).

Помилка.

— Віддаєш свою дочку за такого драба! Таж він сидів сім літ у тюрмі!

— А то драб!

— А бачиш, ти є такої самої думки, що й я!

— Уяви собі, мені він говорив, що сидів лише три роки в арешті!

—o—

— Скажи мені, чи ти вмієш не зрадити тайни?

— Вмію, кажи, що такого?

— Потребую конче сто долярів!

— Можеш бути певний, нікому того не скажу.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗА В СИРАКЮЗ, Н. Й.

Заходом урядників місцевих відділів, а то: 39, 289 і 317, відбудуться в суботу, дня 5 грудня с. р., в годині 6-тій вечером, в церковній гали під ч. 104 Савт Вілбур Евеню, в Сиракюз, Н. Й.

ВАЖНІ ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

На ті збори прибуде головний предсідатель У. Н. Союза

МИКОЛА МУРАШКО

Просимо всіх урядників і членів доконче прибути.

Урядники:

Г. Туркевич, І. Лущак, М. Клюсик, Д. Оринич, Г. Моздір і М. Даньків.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА В ПІТСБУРҐ, ПА. Й ОКОЛИЦІ.

Отсим запрашаю Вп. Відділових Урядників з Пітсбурґа й околиці, щоби зійшлися на спільну нараду в справі злуки відділів. Нарада відбудеться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 6-го ГРУДНЯ 1931 Р.

в год. 3-тій пополудні, в гали У. Н. Дому на розі Мунсон Евеню і Елла ул. в Мікіз Ракс, Па.

Також і члени Союзовці, інтересовані в тій справі, можуть бути присутні і забирати голос.

Інж. ВОЛОДИМИР МАЛЄВИЧ,
Гол. Радний У. Н. Союза.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ УКР. НАР. СОЮЗА В ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Отсим запрашаю Вп. Предсідателів, Секретарів і Касієрів відділів У. Н. Союза ч. 17, 140, 230 і 274, в Йонґставн, Огайо, на спільну нараду в справі

ЗЛУКИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Нарада відбудеться в неділю, 6 грудня ц. р., в годині 12.30 пополудні, в У. Н. Домі під ч. 525 Вест Рейон Евеню, в Йонґставн, Огайо.

Члени У. Н. Союза, що інтересуються цею справою, мають право присутности і голосу.

МАРІЯ РОЗОМИЛО,
Гол. Радна У. Н. Союза.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відозва „Союза Укр. Ам. Дем. Горожанських Клюбів“.

До Українських Горожанських Клюбів стейту Ню Йорк.

Шановні Громадяни!

Приймаючи уряд на минувшій конвенції „Союза Українсько-Американських Дем. Клюбів стейту Ню Йорк“, ми були свідомі того, яка праця і які трудності чекають нас. Ми були свідомі, що щоби виконати наложені на нас обовязки, ми приневолені починати нашу працю від виконання того, що було постановлено першою і другою конвенцією Союза.

Навіть при щирій кооперації всіх клюбів принадлежних до організації, маємо до діла з великим завданням. Та ми віримо, що при допомозі людей доброї волі, клюбів та їх членів, свідомих громадян, Українців, замешкалих у нюйорськім стейті, сповнимо чесно повірені нам обовязки.

В першій мірі, клюби, котрі до цього часу ще не належать до Союза, повинні обовязково приступити до організації і тим самим причиниться до скріплення наших сил та показати Американцям своєю чисельністю, сильною організацією, що ми нарід, котрий розуміє вагу організації.

Клюби, котрі вже належать до організації, повинні, розвинути кампанію за новими членами, щоби своєю чисельністю по місцях показати ту силу, яку вони справді мають, а яка не була ще сконцентрована в одну сильну політичну громаду.

Коли в нас починається будувати організація, якої дотепер ще майже ніде ніхто не творив, члени клюбів по місцях повинні приймати дуже обережно всякі поголоски та сплетні, розсівані ріжними типами, та не дати повести себе в блуд.

На минувшій конвенції — як і по всяких інших конвенціях — були люди, котрі вічно з чогось невдоволені, а між ними найбільше таких, котрі не попали в уряд. Такі людці тримаються тої засади, що „як мене там нема, то треба все завалити“. Бувало нераз, що з причини особистих амбіцій зістали знівечені найгарніщі справи.

Так мається справа і в нашім Союзі. Кілька одиниць по конвенції почали рити під організацію з питомою собі завзятістю. А запитати їх про причину їхнього поступовання, то вони висолоплять язика, не маючи конкретних арґументів проти організації, хіба, що цей або той член уряду їм не понутрі. Наслідки поведінки цих типів не дадуть на себе довго ждати. Запал і охота до організації упадає, наступає моральний розклад і те, що з таким накладом праці було започатковане, розліплється по стількох гірких досвідах і міжусобицях, які переніс на собі український нарід. Ми, члени того многострадального нарду, берім науку з тих терпінь та мук, які переносив і переносить наш нарід у великій мірі через наклепи, хрунівство й інтриги.

Вчімся йти бадьоро до позвятої раз мети. Хай нам присвічує одна — всім щирим дітям України — ціль. І до неї — помимо колод і перепон — ми мусимо прямувати!

Союз У. А. Д. К. не був оснований лише для самої американської політики, але через Союз, разом і іншими братніми організаціями, будемо йти тим шляхом, по котрім вели великі мужі американської землі, Вашингтон і Лінкольн, своїх співжителів Американців до волі й свободи Америки. Таким шляхом хочемо теж дійти до волі і свободи України! Союз має завданням згуртувати всіх Українців, без огляду на те, чи вони вже повними горожанами чи ні, по всіх місцевостях нюйорського стейту. Тому отсим відносимось до Українців по всіх місцевостях нюйорського стейту:

Громадяне! Справа горожанської організації, це Ваша справа. Вона повинна заставити Вас призадуматись над цим, що вже годі ходити одинцем, або малими гуртками! Створім самі собою силу! Матеріялу до будови багато. Лише до цього часу ми не здавали собі з того справи, яка в нас сила. Памятаймо, що навіть тепер у двадцятому столітті "Might is Right"!

Щоби створити цю силу, треба хотіння бути сильним. А як буде в нас щира, завзята і тверда постанова, ми дійдемо до мети! Раньше чи пізніше.

Пишіть до секретаря Союза:

United Ukrainian-American Democratic Clubs of the State of New York,

P. O. Box 284, Cohoes, N. Y.

і жадайте всяких пояснень в справі організації, а він радо, щиро і по братерськи віднесеться до Вас.

Збудуймо сильну горожанську організацію та покажім своїм сусідам Американцям, що ми здібні не лише до чорної роботи, але потрафимо збудувати і закріпити організацію політичну, на користь собі самим і всьому українському народови.

Виконавчий Комітет Союза У. А. Д. Клюбів стейту Ню Йорк:

Юліян Павчак, предсідатель,
Теодор Малиґловка, м. предс.
Данило Зальопаний, секретар,
Іван Урбан, касієр,
Василь Футулуйчук, орґ.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

ОТСИМ ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ ВСІ СОТНІ „ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧИ“, що

Січовий Зїзд

відбудеться

В СУБОТУ, ДНЯ 5-ГО ГРУДНЯ (DEC.) 1931 РОКУ

в годині 8-мій ввечір

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,

54 VAN WINKLE AVENUE, JERSEY CITY, N. J.

На цей зїзд обовязково повинні прибути всі старшини в точно означений час, бо є дуже важні справи до полагодження. 277,81

Е. Драґінда, заст. от.
Н. Рудий, секретар.

ПОЗІР! МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 6 грудня, в годині 2.30 пополудни, в гали при Стейт ул., ч. 782. Проситься усіх членів прийти на мітінг, бо буде справоздання уряду і контр. комісії за цілий рік. Не явившийся на мітінг член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. По справозданнях буде вибір уряду на 1932 рік і інші важні справи. — Гр. Дячишин, предс.; Григорій Бабин, кас.; Микола Пащин, секр.

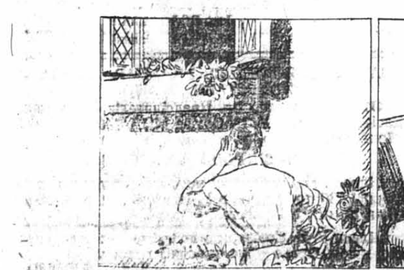
КАРНЕҐІ, ПА. Тов. Січ, від. 136, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 6-го грудня, точно в годині 1-ій пополудни, в укр. парохіяльній гали, 220 Дзень улиця. Проситься всіх членів бути на тім мітінгу, бо є важні справи до полагодження. Буде річне справоздання і вибір уряду на 1932 рік. Довгуючих членів проситься прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістануть виключені після ухвали минувшого мітінгу. Котрий з членів не буде на тім мітінгу, буде мусів заплатити 1 дол. кари. — Л. Кравчишин, предс.; М. Повичак, кас.; А. Крупа, секр.

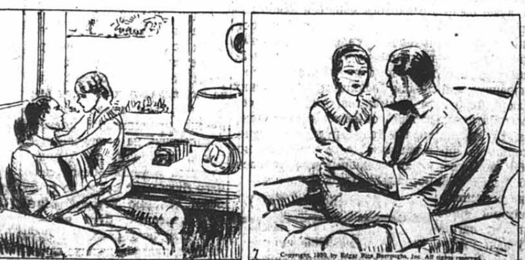
ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Отсим повідомляється, що на річнім мітінгу Бр. св. Архи. Михаїла, від. 243, вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Василь Шавала, предс.; Стефан Гасюк, заст.; Теодор Карплюк, кас.; Петро Співак, заст.; Гавриїл Бутовський, фін. секр.; Петро Костюк, рек. секр.; Тимко Нисевич, Іван Семчишин, Іван Лагола, контр. комісія; Іван Олещук, маршалок; Петро Романюк, до фани амер.; Лука Білик, до фани укр.; Стефан Креденс, Василь Гавришків, Вл. Біньов, надхоругвих; Микола Мацях, Ілля Синицький, Петро Шемердяк, Данило Бучмзн, Павло Олещук, Михайло Стефанюк, Микола Білик, тростісі; Онисим Станькевич, дверник. Мітінги мають відбуватися в гали парафіяльній в трету неділю по першім, в годині 2-гій пополудни. — Гавр. Бутовський, фін. секр. 12019 С. Юніон Евеню.

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Пресв. Тройці, від. 203, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, 5 грудня, в годині 8 ввечір, під ч. 162 Норт 5-та вул. Обовязком кождого члена явитися, позаяк є важна справа до обговорення, як також буде вибір нового уряду на 1932 рік. Кождий Союзовець отримає календар. Не явившийся член заплатить 50 ц. кари. — Д. Сенюта, секр.

СТ. КЛЕЙР, ПА. Отсим повідомляється усіх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг Бр. Пр. Богородиці, від. ..., відбудеться в неділю, 6-го грудня, де звичайно. Проситься явитись численно, бо буде справоздання старого уряду за 1931 рік і вибір урядників на 1932 рік. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої вкладки, щоб не було потреби перетягати на слідуючий рік. Також ті члени, котрі не брали участи в похороні ..., мають вирівнати до кінця сего року, інакше будуть суспендовані. — Н. Салада, предс.; Адам Прус, секр.

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР. (7)

Ховаючись у кущах, Вепер дібрався до відчиненого вікна в кімнату, де був лорд Грейсток зі своєю дружиною. Біля самого вікна Вепер почав прислухуватися їх розмові. Лорд говорив щось, заспокоюючи свою дружину й переконуючи її, а вона висловлювала якісь свої побоювання. Нарешті Вепер почув слова, які його схвилювали. Лейді Грейсток говорила: „Я завжди боялася, що це може статися й ось тепер сталося!“

—o—

Вепер ще більше насторошив уха, прислухуючись. Грейсток відповів: „Ну, що робити. Фактом стало те, що я стратив усе, що мав колись. Тепер мені нічого не лишається робити, як вертатися знову в глибину джунглів, щоб дістати ті скарби, які лежать у місті Опар“. „О, Джан! — запротестувала лейді Грейсток. — Я готова радше жити в бідности, ніж згодитися на те, щоб ти знову пустився в таку небезпечну подорож.

„Я не хочу, щоб ти ще раз ризикував своїм життям між тими їдіотичними мешканцями Опару“ — говорила лейді Грейсток. „Тобі нема чого боятися. Я доберуся до золота так, що вони того не замітять. Адже вони його не стережуть, бо не знають його вартости, а багато з них навіть не знають того, що в них знаходиться золото“ — говорив Грейсток. Нарешті він переконав свою дружину, що іншого виходу нема.

—o—

На другий день лорд Грейсток почав робити приготовання до подорожі. Вепер рішив також виїхати геть з фарми. Подякувавши господарям за принятя й гостинність, Вепер виїхав зі своїми слугами в джунглі. Тут він скоро прикинувся хворим й отаборився на відпочинок. Одного зі слуг він післав вислідити напрям, яким піде Грейсток. На другий день слуга повернувся і точно розказав напрям дороги Грейстока.

—o—